

УДК 159.9

В. Й. Бочелюк

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри практичної психології
Класичного приватного університету
e-mail: vitalik.psyhol@mail.ru

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРУПИ

Стаття присвячена виявленню ціннісної обумовленості інтегративності студентської групи в контексті соціогенних перетворень. Автор досліджує основні ціннісні переваги та вплив їх значимості на рівень групової інтегративності на прикладі студентів Приазовського державного технічного університету.

Ключові слова: студентська група; інтегративність, ціннісні переваги; соціально орієнтований напрямок.

І. Вступ

Соціокультурні та економічні зміни в суспільстві, які відбуваються в даний час, не можуть не торкатися групових процесів. В умовах трансформації українського соціуму йде процес розмивання традиційних груп суспільства, у тому числі соціально-професійних, становлення нових форм внутрішньогрупової організації.

Індивідуалізм в структурі особистості вступає в протиріччя з груповою інтегративністю та її конкретними втіленнями — взаємодопомоги, гармонії особистих та громадських інтересів. Це явище справляє найбезпосередніший вплив на досягнення ефективності здійснюваної спільної діяльності в групах.

Робота з підвищення ефективності освітнього процесу потребує вивчення соціально-психологічних умов інтегративності студентської групи. Високий ступінь згуртованості, почуття єдності, доброзичливий психологічний клімат, дозволяють сконцентрувати зусилля студентів на реалізації конкретних навчальних завдань, підвищити їх мотивацію. Г. М. Андреева підкреслює, що в моменти соціальної нестабільності в суспільстві інтерес до вивчення групових процесів зростає [1]. «Ситуація у вітчизняній соціальної психології останніх 15–17 років переконливо підтверджує це спостереження, причому зростання інтересу стосується саме дослідження інтеграційних елементів груп» [2, с. 5]. Проблема співвідношення групи та особистості, інтеграційних процесів в групах — одна з центральних у соціальній психології.

Теоретико-методологічною складовою даної статті є теорія особистості, її індивідуальності і персоналізації у діяльності, представлена в роботах К. А. Абульханової [3], А. В. Петровського [4], Б. Г. Ананьєва [5], основні положення системного та соціокогнітивного підходів розроблені Ю. В. Си-

човим [6], Т. А. Нестік [7], Т. Ю. Базаровим і М. П. Сичовою [8], К. М. Гайдар [9].

Багато ідей ціннісно-мотиваційного напрямку в вивченні групової інтегративності знайшли своє відображення в роботах А. В. Петровського [4], Є. В. Шорохової, К. К. Платонова [12], Л. І. Уманського [13], А. А. Бодальова [14], М. І. Бобневої [2], Л. Г. Почебут, В. А. Чікер [15], Л. Десева [16], Е. Н. Корнеєвої [17].

Особливостям функціонування та розвитку студентських груп присвячені роботи В. І. Бочелюка [18], Є. І. Головахи [19], В. І. Секун [20].

Про істотне зростання на практиці індивідуалізації ціннісних переваг студентської молоді щодо цінностей соціуму говориться у роботах Л. Г. Сокурнянської [21], І. П. Шепеленко [22], Б. Г. Нагорного, М. Л. Яковенко, А. В. Яковенко [23], А. С. Запесоцького [24].

Незважаючи на значне число робіт з даної проблематики, до цих пір залишається мало дослідженою роль змісту внутрішнього світу членів групи як інтегративних регуляторів групоутворення, в цілому приділяється недостатньо уваги ціннісному підходу до формування інтегративності групи.

II. Постановка завдання

Метою даної роботи є розгляд інтегративності студентської групи з позиції ціннісного підходу на основі різних емпіричних та теоретичних матеріалів.

III. Результати

Надзвичайно широке використання терміну «група» змушує нас зупинитися на історії цього терміна, вона багато що прояснює в специфіці соціально-психологічного пізнання групи. «Значення терміна «група» сходинить до двох коренів: «вузол» і «коло». Що стосується першого, то саме таким був первинний сенс італійського *gruppo*. Другий корінь зобов'язаний впливу на формування слова «група» німецького *Kluppe*, що означає — «округла маса» [10, с. 12]. Зазначені терміни мали в основі ідею кола — уявлення про рівність утворюючих групу осіб» [10, с. 13].

Не можна не погодитися з А. І. Донцовим в тому, що при оперуванні основним поняттям «група» між дослідниками досі є розбіжності, «що змушує взагалі відмовлятися від єдиного визначення поняття «група» [25, с. 148].

Н. І. Шевандрин вказує на головні риси групи, як на «певний спосіб взаємодії», «відчуття приналежності до цієї групи», «ідентичність групи з точки зору сторонніх» [25, с. 240].

«Мала група — являє собою невелике об'єднання людей (від 2–3 до 20–30 чоловік), зайнятих спільною справою, які знаходяться в прямих стосунках один з одним» [11, с. 529]. Прикладом малої групи є студентська група.

Відомо, що будь-яка реальна група не є просто сумою належних до її складу індивідів. Тому оцінку діяльності групи необхідно давати з урахуванням висунутого Ф. Д. Горбовим і М. Д. Новіковим принципу інтегра-

тивності, тобто погляду на групу як на єдиний, нерозривно пов'язаний організм [26, с. 19–22].

«Інтегративність — цей термін часто вживають як синонім цілісності. Проте ним підкреслюють інтерес не до зовнішніх чинників прояву цілісності, а до більш глибоких чинників формування цієї властивості і, головне, до його збереження» [27, с. 67]. Стан інтегративності уявляється в тому, що члени групи усвідомлюють свою цілісність і єдність. У них з'являється відчуття «ми» — почуття соціальної спільності і єдності думок, оцінок. Інтегративність — запорука сталого і стабільного функціонування групи.

Якщо не досягнуто стану організованості, згуртованості, то неможливо прийти до стану інтегрованості, у членів групи не з'явиться почуття цілісності та єдності групи [15, с. 75].

Інтегративність групи — розглядається в соціальній психології як багатofакторний процес. Особливе значення мають напрацьовані теоретичні підходи до дослідження малих груп в умовах групової інтегративності. Як показує вивчення соціально-психологічної літератури з даної проблематики, складний і багатогранний процес групової інтегративності, як правило, розглядається з точки зору системно-діяльнісного підходу, а взаємодія між членами групи як процес досягнення визначених цілей: А. В. Петровський [4], А. І. Донцов [10], Р. С. Немов [11] та ін. Але виходячи з визначення М. І. Бобневої, яка підкреслює, що «...основними регуляторами соціального інтегрування є вищі якісно певні якості суб'єктивного світу особистості — ціннісні уявлення» [2, с. 7], актуальності набуває вивчення нових концепцій малої групи у зв'язку з ціннісно-мотиваційною сферою особистості.

На сучасному рівні розвитку суспільства зростає вага принципу системності як методологічного засобу інтерпретації подій в групі [6]. «У соціальних системах, в яких «ціле» проявляється в кожній зі своїх «частин», група визначається властивостями своїх членів, проявлення яких, в свою чергу, залежить від властивостей групи» [12, с. 69]. «Поряд з домінуючим раніше об'єктивістським підходом, що виходить з інструментальної взаємозалежності індивідів і спільності цілей їх діяльності, сформувався суб'єктивістський (соціокогнітивний) підхід, згідно з яким необхідною умовою спільності діяльності є усвідомлення індивідами себе в якості членів групи, значимість для них цієї групи, її оцінка» [7, с. 52]. Дослідники, що працюють в рамках цього підходу, виділяють основні процеси, які опосередковують зв'язок між особистістю і ступенем її групової інтеграції: «турбота членів групи про те, якими їх бачать інші» [9, с. 16].

Окремим видом соціальної взаємодії є взаємодія у студентській групі. Вітчизняні вчені В. Й. Бочелюк [18], Є. І. Головаха [19], В. І. Секун [20] розглядають студентську групу як соціально-психологічну систему, що володіє специфічними особливостями, які детерміновані віковими та соціальними факторами і підкреслюють значення створення комфортного середовища для оптимального розвитку особистості майбутнього фахівця, розкриття творчого потенціалу, трансляції і збільшення знань. У визначенні Р. Л. Кричевського та Е. М. Дубовської «студентська група — спе-

цифічний вид соціальної організації, об'єднання індивідів для спільної кооперованої діяльності» [28, с. 21]. Студенти, як найбільш активні представники молоді, повинні завдяки віковим особливостям мати найбільшу інтенсивність і якість динаміки ціннісних процесів.

«Основним механізмом координації та регулювання різноманітних соціальних відносин і взаємодій в студентських групах є ціннісно-мотиваційне обумовлення» [2, с. 17]. Ми вважаємо за необхідне при аналізі процесу групоутворення приділяти особливу увагу якісно визначеній ціннісній структурі, яка зумовлює характер і зміст відносин і взаємодій між членами групи. «Звернення до значущості ціннісних уявлень дає можливість досліджувати вплив ціннісної спрямованості на рівень інтегрованості групи» [2, с. 25].

Згідно з параметричною концепцією Л. І. Уманського, «групи низького рівня розвитку відрізняються міжособистісним егоцентризмом і егоїзмом (інтраегоїзмом), активною дезінтеграцією» [13, с. 80]. Згідно з концепцією персоніфікації, що розвивається в роботах А. В. Петровського, один з вимірів особистості, що впливає на групову взаємодію є її «буття в інших людях» [4, с. 184], тобто соціально орієнтована ціннісна спрямованість.

Конкретний прояв цього напрямку в спілкуванні виражається в інтересі до людей, здатності співчувати їм, допомагати у важку хвилину, що в свою чергу позначається і на багатьох характеристиках пізнавальних процесів [12; 14]. Порушення характеру підпорядкування інтересів особистості і суспільства призводить до розриву соціального та психологічного внутрішньогрупового зв'язку. Як вказують Л. Г. Почебут, В. А. Чікер, причини низького рівня розвитку групи пояснюються «взаємовідносинами, в яких не враховуються інтереси оточуючих» [15, с. 72]. Але, як підкреслюють Б. Г. Нагорний, М. Л. Яковенко, А. В. Яковенко, міра збалансованості ціннісних напрямків — на себе або інших людей — може оптимізувати або руйнувати всі можливі зв'язки і відносини людини [23]. Причини дисгармонії в студентському середовищі, низький рівень групової згуртованості, відзначає І. П. Шепеленко, «вкорінені в розвитку суспільної свідомості індивідів» [22, с. 12]. У психологічній сфері спостерігається, на думку К. А. Абульханової, тенденція до «блокування свідомістю участі особистості в житті групи» [3, с. 64], що в силу великої спрямованості на досягнення індивідуального соціального успіху сприяє загостренню почуття самотності. Як підкреслював В. Й. Бочелюк: «Ніякий диплом не дає гарантій зайнятості, якщо він не доповнюється талантом творчого мислення й спілкування» [18, с. 63].

«Оволодіння умінням знаходити оптимальні способи спілкування створюють у особистості робочий підйом, налаштовують її на мажорний лад, ведуть до розвитку доброзичливого ставлення до оточуючих» [16, с. 55] і, як наслідок, впливають на рівень інтегративності групи [17]. «У групах з високим ступенем інтегративності зазвичай буває менше проблем у спілкуванні, менше непорозумінь, напруженості, ворожості і недовіри, а ефективність діяльності вище, ніж у менш згуртованих групах» [25, с. 40].

Таким чином, успішність групи розглядається відповідно до рівня групового розвитку. Однією з умов отримання саме такого результату є знання насамперед значущості ціннісних уявлень членів студентської групи.

Багато дослідників сучасних проблем групоутворення вказують на стрімку десолідаризацію суспільства і соціальних груп, відсутності згоди, взаємодопомоги, що не може не позначатися на інтеграційних процесах сучасних студентських груп. Ідея індивідуалізму, як показують дослідження І. П. Шепеленко [22], Б. Г. Нагорного, М. Л. Яковенко, А. В. Яковенко [23], А. С. Запесоцького [24], глибоко пронизує суспільну свідомість сучасного українського студентства.

Соціологічні дослідження, проведені фахівцями Київського інституту ім. Горшеніна в 2009 році показали, що серед ціннісних пріоритетів української молоді на першому місці знаходиться здоров'я — 76 %, далі матеріальні цінності — 68 %, сім'я — 52 % і тільки 38 % піклуються про благополуччя суспільства. Дослідження показали, що «гуманітарні, колективістські орієнтири практично втратили лідируючі місця в ціннісному ряду студентів. На їх місце прийшли цінності індивідуалізму» [29]. Так, дослідник Л. Г. Сокурянська, вивчаючи ціннісний світ сучасного українського студентства, прийшла до висновку, що «основні ціннісні преференції студентської молоді — матеріальна забезпеченість і високоурбанізований спосіб життя» [15, с. 24].

Таким чином, результати сучасних наукових досліджень, що вивчають спрямованість ціннісних уявлень студентства, вказують на підвищення ролі індивідуальних і прагматичних цінностей і, як наслідок, зниження статусу соціально орієнтованих. Зазначені процеси викликають зниження мотивації цілеспрямованої групової діяльності в студентському середовищі і зниження рівня академічної успішності.

Отже, можливість виявлення значимості соціально орієнтованих ціннісних уявлень членів студентської групи дозволяє опосередковано судити про рівень інтегрованості групи. Для обґрунтування даного припущення були проведені емпіричні дослідження значимості соціально орієнтованих ціннісних уявлень сучасної студентської молоді. Одним з найпоширеніших методів вивчення ціннісної спрямованості особистості є метод ранжирування, який може дати не тільки уявлення про життєві пріоритети та вподобання особистості, але й досить значиму інформацію про негативні або позитивні тенденції її розвитку.

Для вивчення значущості ціннісних уявлень на кафедрі соціології та соціальної роботи Приазовського державного технічного університету (місто Маріуполь) у 2010 році були проведені соціологічні дослідження, об'єктом яких стали студенти спеціальності «соціальна робота», а також студенти технічних спеціальностей. Було проанкетовано 7 студентських груп 1-го курсу навчання, загальна кількість респондентів — 114 осіб. У ході дослідження ми просили респондентів оцінити за 10-бальною шкалою значущість різних соціально орієнтованих цінностей. Після проведення анкетування його результати були оброблені за допомогою комп'ютерної статистичної програми, визначені усереднені ранги значущості ціннісних

уявлень. Згідно з методикою Сішора [30] проанкетовано та визначено ступінь інтеграції досліджуваних студентських груп. Дані отриманих результатів представлені в таблиці.

Таблиця

Спеціальність	Кількість студентів у групі	Середні значення ціннісних уявлень						Σ	Рівень інтеграції групи (за методикою Сішора)
		Суспільне благополуччя	Думка оточуючих	Хороші відносини з оточуючими	Можливість приносити користь людям	Взаємодопомога	Дух колективізму		
ЕПА-09	18	6,39	5,33	7,67	5,83	7,72	5,44	6,40	8,90 середній
ЕТ-09	16	5,06	4,81	7,62	5,69	6,25	4,69	5,69	6,90 нижче середнього
КМ-09	18	5,72	3,94	7,83	4,67	6,83	4,44	5,57	6,75 нижче середнього
ВТ-09	19	7,05	6,05	8,32	6,26	7,42	6,16	6,88	10,05 середній
МЧ-09	15	5,60	4,93	7,73	5,13	6,93	5,00	5,89	7,10 середній
СР-09	15	7,93	7,33	8,73	8,13	8,80	7,87	8,13	13,90 вище середнього
МТ-09	13	6,38	5,54	8,54	6,38	7,54	5,92	6,72	9,60 середній

Показово, що значимість громадського благополуччя, взаємодопомоги, можливості приносити людям користь — синонімів гармонійності соціальних відносин — у студентів не мають великого значення. Дані результатів опитування вказують на деформацію суспільних відносин, низький рівень інтегративності в більшості студентських груп.

У процесі аналізу отриманих результатів простежується, що чим вище значущість соціально орієнтованих ціннісних уявлень, — тим вище рівень інтегрованості студентської групи. Виходячи з закономірностей отриманих результатів, можна зробити висновок про ціннісну обумовленість показників рівня інтегративності студентських груп.

За результатами, зазначеними в таблиці, ми бачимо, що значущість ціннісних уявлень студентів спеціальності «соціальна робота» характеризується більш вираженою соціально-орієнтованою спрямованістю. Високий ранг перерахованих ціннісних уявлень студентів, які отримують спеціальність «соціальна робота», визначається соціально-гуманітарною спрямованістю предметів, наявністю професійно важливих ціннісних уявлень в особистісних якостях студентів, високим професійним рівнем учасників навчально-виховного процесу, проходженням студентами практики

в дитячих будинках, будинках для престарілих, різних реабілітаційних центрах, де вони вчаться застосовувати отримані теоретичні знання в реальних умовах.

Виходячи з аналізу перелічених вище результатів значущості ціннісних уявлень, можна зробити висновок про узгодженість основних емпіричних даних, отриманих нами на основі анкетування, з соціологічними дослідженнями різних наукових колективів, що служить підтвердженням об'єктивності отриманих нами результатів.

Таким чином, виходячи з вищезазначеного, можливо дійти висновку про те, що висока значущість соціально орієнтованих цінностей активізує соціально-психологічні процеси внутрішнього об'єднання, згуртування, розвиток почуття приналежності до групи, усвідомлення своїх соціально-психологічних рис як члена цієї групи і як наслідок, забезпечує високий рівень інтегративності студентської групи.

IV. Висновки

Дослідження окремих приватних аспектів не претендують, звичайно, на глобальне охоплення проблеми. Діяльність, спрямована на формування інтегративності студентської групи, по своїй суті творча, тому неможливо дати універсальні способи її здійснення, але аналіз змістовних, якісних характеристик значущості ціннісних переваг і відповідно суб'єктивного світу особистості є важливим завданням при вивченні організаційних процесів в групах. Відносини значимості виявляються надзвичайно інформативними для характеристики інтегрованості студентської групи, дозволяють отримати достовірні дані про особистісний розвиток сучасного студентства.

Дослідження ціннісної обумовленості інтегративності студентської групи дозволяє по-новому підійти до розгляду і вирішення прикладних проблем соціальної психології — формування ефективності спільної діяльності, сприяти розумінню змін, що відбуваються в сучасному українському суспільстві.

Список використаних джерел та літератури

1. Андреева Г. М. Психология социального познания. — М.: Аспект Пресс, 2000. — 288 с.
2. Бобнева М. И. Социальные нормы и регуляция поведения. — М.: Наука, 1978. — 311 с.
3. Абульханова-Славская К. А. Жизненные перспективы личности. — М.: Наука, 1991. — 299 с.
4. Петровский А. В. Личность. Деятельность. Коллектив. — М.: Политиздат, 1982. — 255 с.
5. Ананьев Б. Г. К психофизиологии студенческого возраста. — Л., 1974. — 256 с.
6. Сычев Ю. В. Микросреда и личность. — М.: Мысль, 1974. — 192 с.
7. Нестик Т. А. Социальный капитал организации: социально-психологический анализ // Психологический журнал. — 2009. — № 1. — С. 52–63
8. Базаров Т. Ю., Сычева М. П. Современные социально-психологические теоретические подходы и прикладные исследования // Психологический журнал. — 2010. — № 1. — С. 39–48.
9. Гайдар К. М. Субъектный подход к психологии малых групп: история и современное состояние // Психологический журнал. — 2008. — № 3. — С. 9–24.
10. Донцов А. И. Психология коллектива. — М.: МГУ, 1984. — 208 с.
11. Немов Р. С. Психология. — М.: ВЛАДОС, 2003. — 608 с.

12. Шорохова Е. В., Платонов К. К. Коллектив и личность. — М.: Наука, 1975. — 262 с.
13. Уманский Л. И. Психология организаторской деятельности школьников. — М.: Просвещение, 1980. — 160 с.
14. Бодалев А. А. Личность и общение. — М.: МПА, 1995. — 271 с.
15. Почебут Л. Г., Чикер В. А. Организационная социальная психология. — СПб.: Речь, 2000. — 298 с.
16. Десев Л. Психология малых групп. — М.: Прогресс, 1979. — 208 с.
17. Корнеева Е. Н. Интегративные регуляторы социального взаимодействия // Психологический журнал. — 2008. — № 5. — С. 73–82.
18. Бочелюк В. Й. Соціально-психологічні особливості самореалізації особистості в сучасному суспільстві: Монографія. — Запоріжжя: КПУ, 2009. — 280 с.
19. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи. — К.: Наукова думка, 1988. — 142 с.
20. Секун В. И. Индивидуально-психологические особенности и взаимоотношения студентов. — Минск: Высшая школа, 1976. — 188 с.
21. Сокурская Л. Г. Студенчество на пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода: Монография. — Х.: Харьков. нац. ун-т им. В. Н. Каразина, 2006. — 576 с.
22. Шепеленко И. П. Жизненные стратегии студенческой молодежи в условиях современного украинского общества // Украинский социум. — 2009. — № 1. — С. 10–12.
23. Нагорный Б. Г., Яковенко М. Л., Яковенко А. В. Студенчество и современность. — К.: Аристей, 2005. — 164 с.
24. Запесоцкий А. С. Молодежь в современном мире: проблемы индивидуализации и социально-культурной интеграции. — СПб.: ИГУП, 1996. — 350 с.
25. Шевандрин Н. И. Социальная психология в образовании. — М.: ВЛАДОС, 1995. — 240 с.
26. Горбов Ф. Д., Новиков М. А. Вопросы интегративной оценки групповой деятельности. — М.: АПН, 1993. — 50 с.
27. Мордвинов В. А. Онтология моделирования и проектирования семантических информационных систем и порталов: Справочное пособие. — М.: МИРЭА, 2001. — 237 с.
28. Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М. Психология малой группы. — М.: МГУ, 2001. — 207 с.
29. http://institute.gorshenin.ua/projects/5_Studenti_Obraz_budushchego.html
30. Бодалев А. А., Деркач А. А., Лаптев Л. Г. Основы социально-психологических исследований. — М.: ГАРДАРИКИ, 2007. — 334 с.

References

1. Andreeva G. M. Psikhologiya sotsial'nogo poznaniia. — М.: Aspekt Press, 2000. — 288 s.
2. Bobneva M. I. Sotsial'nye normy i reguliatsiia povedeniia. — М.: Nauka, 1978. — 311 s.
3. Abul'khanova-Slavskaiia K. A. Zhiznennye perspektivy lichnosti. — М.: Nauka, 1991. — 299 s.
4. Petrovskii A. V. Lichnost'. Deiatel'nost'. Kollektiv. — М.: Politizdat, 1982. — 255 s.
5. Anan'ev B. G. K psikhofiziologii studencheskogo vozrasta. — L., 1974. — 256 s.
6. Sychev Iu. V. Mikrosreda i lichnost'. — М.: Mysl', 1974. — 192 s.
7. Nestik T. A. Sotsial'nyi kapital organizatsii: sotsial'no-psikhologicheskii analiz // Psikhologicheskii zhurnal. — 2009. — № 1. — S. 52–63.
8. Bazarov T. Iu., Sycheva M. P. Sovremennye sotsial'no-psikhologicheskie teoreticheskie podkhody i prikladnye issledovaniia // Psikhologicheskii zhurnal. — 2010. — № 1. — S. 39–48.
9. Gaidar K. M. Sub'ektnyi podkhod k psikhologii malykh grupp: istoriia i sovremennoe sostoianie // Psikhologicheskii zhurnal. — 2008. — № 3. — S. 9–24.
10. Dontsov A. I. Psikhologiya kolektiva. — М.: MGU, 1984. — 208 s.
11. Nemov R. S. Psikhologiya. — М.: VLADOS, 2003. — 608 s.
12. Shorokhova E. V., Platonov K. K. Kollektiv i lichnost'. — М.: Nauka, 1975. — 262 s.
13. Umanskii L. I. Psikhologiya organizatorskoi deiatel'nosti shkol'nikov. — М.: Prosveshchenie, 1980. — 160 s.
14. Bodalev A. A. Lichnost' i obshchenie. — М.: МПА, 1995. — 271 с.
15. Pochebut L. G., Chiker V. A. Organizatsionnaia sotsial'naia psikhologiya. — SPb.: Rech', 2000. — 298 s.

16. Desev L. Psikhologiya malykh grupp. — M.: Progress, 1979. — 208 s.
17. Korneeva E. N. Integrativnye regulatory sotsial'nogo vzaimodeistviia // Psikhologicheskii zhurnal. — 2008, — № 5. — S. 73–82.
18. Bocheliuk V. I. Sotsial'no-psikhologichni osoblivosti samorealizatsii osobistosti v suchasnomu suspil'stvi: Monografiia. — Zaporizhzhia: KPU, 2009. — 280 s.
19. Golovakha E. I. Zhiznennaia perspektiva i professional'noe samoopredelenie molodezhi. — K.: Naukova dumka, 1988. — 142 s.
20. Sekun V. I. Individual'no-psikhologicheskie osobennosti i vzaimootnosheniia studentov. — Minsk: Vyshaia shkola, 1976. — 188 s.
21. Sokurianskaia L. G. Studenchestvo na puti k drugomu obshchestvu: tsennostnyi diskurs perekhoda: Monografiia. — Khar'kov: Khar'kovskii natsional'nyi universitet imeni V. N. Karazina, 2006. — 576 s.
22. Shepelenko I. P. Zhiznennye strategii studencheskoi molodezhi v usloviakh sovremenogo ukrainskogo obshchestva // Ukrainskii sotsium. — 2009. — № 1. — S. 10–12.
23. Nagorni B. G., Iakovenko M. L., Iakovenko A. V. Studenchestvo i sovremennost'. — K.: Aristei, 2005. — 164 s.
24. Zapesotskii A. S. Molodezh' v sovremenom mire: problemy individualizatsii i sotsial'no-kul'turnoi integratsii. — SPb.: IGUP, 1996. — 350 s.
25. Shevandrin N. I. Sotsial'naia psikhologiya v obrazovanii. — M.: VLADOS, 1995. — 240 s.
26. Gorbov F. D., Novikov M. A. Voprosy integrativnoi otsenki gruppovoi deiatel'nosti. — M.: APN, 1993. — 50 s.
27. Mordvinov V. A. Ontologiya modelirovaniia i proektirovaniia semanticheskikh informatsionnykh sistem i portalov: Spravochnoe posobie. — M.: MIREA, 2005. — 237 s.
28. Krichevskii R. L., Dubovskaia E. M. Psikhologiya maloi grupy. — M.: MGU, 2001. — 207 s.
29. http://institute.gorshenin.ua/projects/5_Studenti_Obraz_budushchego.html
30. Bodalev A. A., Derkach A. A., Laptev L. G. Osnovy sotsial'no-psikhologicheskikh issledovani. — M.: GARDARIKI, 2007. — 334 s.

В. Й. Бочелюк

доктор психологических наук, профессор,
заведующий кафедрой практической психологии
Классического частного университета

**СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИНТЕГРАТИВНОСТИ
СТУДЕНЧЕСКОЙ ГРУППЫ**

Резюме

Статья посвящена выявлению ценностной обусловленности интегративности студенческой группы в контексте социогенных преобразований. Автор исследует основные ценностные предпочтения и влияние их значимости на степень групповой интегративности на примере студентов Приазовского государственного технического университета.

Ключевые слова: студенческая группа, интегративность, ценностные приоритеты, социально ориентированное направление.

V. Y. Bochelyuk

Doctor of Psychology, Professor, Head of Department of Applied Psychology
Classic Private University

**SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS INTEGRATIVE
STUDENT GROUPS**

Abstract

Article is devoted to finding the value of integrity condition of the student group in the context of sociogenic change. The author examines the basic value preferences and their influence on the degree of importance of integrity in case of group students Azov State Technical University. Researches of some private aspects do not claim, of course, global coverage of problem. Activities relating to the formation integrity student group, inherently creative, so it is impossible to give on universal way of its implementation, but content analysis, of qualitative characteristics of relevance and value preferences in accordance with subjective world of the individual are an important task in the study of organizational processes in groups. The relationship of significance is extremely informative to characterize the integration of student groups which can get reliable data on the personal development of modern students. Research the value of conditionality integrity student group allows a new approach to address and resolve application problems of social psychology — the formation efficiency of joint activities to promote understanding of the changes occurring in the modern Ukrainian society.

Key words: student group, integrative, value priorities, socio-oriented direction.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2014